

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่

Current Conditions and Needs for Vocational Skills Development among Learners of Rajapranugroh 30 School, Chiang Mai Province.

กานต์พิชชา ตะติยา^{1*}, ธารณ ทองงอก² และ ภัทรมนัส ศรีตระกุล³

Kanpichcha Tatiya^{1*}, Tharn Thonggok² and Phattharamanat Srtrakul³

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Graduate student, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Mai University.

² รองศาสตราจารย์, ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² Associate Professor, Department of Educational Foundations and Development, Faculty of Education, Chiang Mai University.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ Assistant Professor, Department of Educational Foundations and Development, Faculty of Education, Chiang Mai University.

*Corresponding author, E-mail: kanpit248@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ มีประสบการณ์การทำงานด้านทักษะอาชีพในโรงเรียนอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา จำนวน 81 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน และครู 76 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองรายคู่ (Dual-response Format) มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อและมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ด้านสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.98 และความต้องการเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $S.D = 0.74$) ภาพรวมของความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $S.D = 0.57$) และ $PNI_{Modified} = 0.12$ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของทักษะอาชีพเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ทักษะกระบวนการทำงาน 2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ทักษะแสวงหาความรู้ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ 5) ทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเมื่อจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่เป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดและควรได้รับการพัฒนาเป็นลำดับแรก คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ($PNI_{Modified}$

= 0.15) รองลงมาคือ ทักษะกระบวนการทำงาน ($PNI_{Modified} = 0.14$ และทักษะแสวงหาความรู้ ($PNI_{Modified} = 0.12$) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียน โดยเฉพาะในบริบทโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้สามารถปรับตัวและแข่งขันในตลาดแรงงานยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ, ความต้องการจำเป็น, ทักษะดิจิทัล, การบริหารการศึกษา, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

Abstract

This study examined the current conditions and needs for vocational skills development among students at Rajaprajanugroh 30 School, Chiang Mai Province. A survey research design was employed. The sample consisted of 81 administrators and teachers at Rajaprajanugroh 30 School, Chiang Mai Province, who had at least one academic year of experience working in vocational skills at the school, comprising 5 administrators and 76 teachers, selected through purposive sampling. The research instrument was a dual-response format questionnaire using a five-point rating scale with an Item-Objective Congruence (IOC) index of 1.00 for all items, a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.98 for current conditions, and 0.98 for needs assessment. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI Modified).

The findings highlight that the overall current conditions of vocational skills development were at a high level ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.74), while the overall needs were at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.57), with a $PNI_{Modified}$ of 0.12. Among the five vocational skill domains examined (1) Work Process Skills, (2) Flexibility and Adaptability Skills, (3) Knowledge-Seeking Skills, (4) Technology and Computer Skills, and (5) Collaborative Working Skills Technology and Computer Skills ranked as the highest priority need ($PNI_{Modified} = 0.15$), followed by Work Process Skills ($PNI_{Modified} = 0.14$) and Knowledge-Seeking Skills ($PNI_{Modified} = 0.12$). These findings underscore the importance of enhancing learners' digital skills, particularly in remote school contexts, to enable them to adapt and compete effectively in the digital economy and future labor market.

Keywords: vocational skills, needs assessment, digital skills, educational management, Rajaprajanugroh School

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทโลกยุคเศรษฐกิจฐานดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ส่งผลให้รูปแบบการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งรายงานจาก World Economic Forum (2023) ระบุว่าทักษะด้านปัญญาประดิษฐ์และข้อมูลขนาดใหญ่ (AI and Big Data) เป็นหนึ่งในทักษะที่มีอัตราการเติบโตของความต้องการเร็วที่สุดในตลาดแรงงานโลก โดยร้อยละ 42 ของบริษัทที่สำรวจให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะนี้ สอดคล้องกับรายงานของ UNESCO (2023) ที่เน้นย้ำว่า

ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนไม่อาจจำกัดเพียงความรู้ทางวิชาการ แต่ต้องครอบคลุมถึงสมรรถนะดิจิทัลที่ประยุกต์ใช้ได้จริงทั้งในบริบทการศึกษา การทำงาน และการดำรงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), 2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะที่จำเป็นต่อเศรษฐกิจใหม่ สอดรับกับแนวทางของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์ภักดิ์ ฐิตากรพงศ์, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และวัชรวิ แซงบุญเรือน (2565) ที่พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอยู่ในระดับสูง และเป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลโดยตรงต่อขีดความสามารถในการถ่ายทอดทักษะดิจิทัลและทักษะอาชีพสมัยใหม่ให้แก่ผู้เรียน

โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ซึ่งมุ่งให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน 2) เด็กเร่ร่อน 3) เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ 6) เด็กยากจน 7) เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด 8) เด็กของชนกลุ่มน้อย 9) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ และ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ภายใต้การกำกับของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนกลุ่มนี้มีพันธกิจพิเศษในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพแก่ผู้เรียนที่มีความเปราะบางทางสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายหลังสำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนพักนอนสำหรับนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 830 คน ในปีการศึกษา 2568 โรงเรียนได้รับการกำหนดให้เป็น “โรงเรียนส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริ” และมีการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพใน 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม/บริการ และศิลปกรรม มากกว่า 35 รายวิชา ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพใน 5 กลุ่มอาชีวดังกล่าวล้วนต้องอาศัยทักษะอาชีพพื้นฐาน 5 องค์ประกอบร่วมกัน กล่าวคือ (1) ทักษะกระบวนการทำงาน ซึ่งใช้ในการวางแผนและควบคุมคุณภาพการผลิตในทุกกลุ่มสาระ (2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว สำหรับรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการผลิตและตลาดแรงงาน (3) ทักษะแสวงหาความรู้ เพื่อค้นคว้าองค์ความรู้ด้านอาชีพและนวัตกรรมใหม่ ๆ (4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ สำหรับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในเกษตรสมัยใหม่ งานอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมออนไลน์ และงานศิลปกรรมดิจิทัล และ (5) ทักษะการทำงานร่วมกัน สำหรับการทำโครงการอาชีพในลักษณะบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ โดยทักษะทั้ง 5 ประการนี้เป็นสมรรถนะร่วมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้อาชีพทุกกลุ่มสาระ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนแบบทวิศึกษา (Dual Education) ร่วมกับวิทยาลัยการอาชีพฝาง ในสาขาการโรงแรม และช่างเชื่อม และมีฐานการเรียนรู้ 7 ฐาน ที่เชื่อมโยงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30, 2564)

จากการวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2564–2567 (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30, 2568) พบว่าแม้ทักษะอาชีพของผู้เรียนในภาพรวมจะบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่การจัดการเรียนรู้อยังยึดติดกับรูปแบบอาชีพดั้งเดิม ขาดการบูรณาการทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ และไม่มีการสำรวจความต้องการจำเป็นด้านอาชีพที่เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนและตลาดแรงงานอย่างเป็นระบบ แม้งานวิจัยที่ผ่านมาของ กรณัฏฐ์ ฐิตาการพงศ์สถิต, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และวัชรีย์ แสงบุญเรือง (2565) ปนัดดา จันทวงศ์ (2565) และพลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566) จะได้ศึกษาประเด็นใกล้เคียง แต่ยังไม่มีการศึกษาในบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่มีลักษณะเฉพาะด้านผู้เรียนด้อยโอกาสหลายกลุ่มชาติพันธุ์และรูปแบบโรงเรียนประจำ รวมทั้งยังขาดการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนี PNI_{Modified} การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการกำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะกระบวนการทำงาน 2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ทักษะแสวงหาความรู้ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ และ 5) ทักษะการทำงานร่วมกัน ที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เอกสาร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ อันเป็นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ทั้งนี้ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ (Vocational Skills) หมายถึง ความสามารถและสมรรถนะที่บุคคลต้องพัฒนา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทอาชีพที่หลากหลาย Super (1957) ได้อธิบายว่าทักษะอาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาต่อเนื่องตามช่วงวัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ทางอาชีพ (Vocational Identity) และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ในยุคปัจจุบัน World Economic Forum (2023) ระบุว่าทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการสูงสุดได้แก่ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และทักษะดิจิทัล ขณะที่ UNESCO (2023) เน้นย้ำว่าการศึกษาและการฝึกอาชีพต้องครอบคลุมสมรรถนะที่ประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตและการทำงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ที่มุ่งพัฒนากำลังคนให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจดิจิทัล

2. องค์ประกอบทักษะอาชีพ

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบทักษะอาชีพ 5 ด้าน ดังนี้ (1) ทักษะกระบวนการทำงาน (Work Process Skills) หมายถึง ความสามารถในการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงการทำงานอย่างเป็นระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming (1986) ซึ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexibility and Adaptability Skills) หมายถึง ความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสร้างภูมิคุ้มกัน (Resilience) ซึ่ง Masten & Coatsworth (1998) ระบุว่า เป็นผลจากกระบวนการป้องกัน (Protective Processes) จากสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา (3) ทักษะแสวงหาความรู้ (Knowledge-Seeking Skills) หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ผ่านวงจรการสะท้อนคิดและสรุปเป็นหลักการตามแนวคิดของ Kolb (1984) รวมถึงทักษะการรู้เท่าทันสารสนเทศ (Information Literacy) ตาม OECD Learning Compass 2030 (OECD, 2022) (4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ (Technology and Computer Skills) หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการทำงาน การเรียนรู้ และการแก้ปัญหา ซึ่ง World Economic Forum (2023) จัดให้เป็นทักษะที่มีอัตราการเติบโตของความต้องการสูงสุดในตลาดแรงงานโลก และ (5) ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaborative Working Skills) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการนำเสนอในบริบทวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการอาชีพของ Super (1957) ที่เน้นทักษะการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและทักษะการแสดงออกในบริบทวิชาชีพ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีภูมูฐ์ ฐิตากรพงศ์สถิต, กรณีภูมูฐ์ ฐิตากรพงศ์, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และวัชรวิ แสงบุญเรือน (2565) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการสร้างสื่อดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการถ่ายทอดทักษะอาชีพสมัยใหม่ให้แก่ผู้เรียน

ปนัดดา จันทวงศ์ (2565) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสมีทักษะกระบวนการทำงานต่ำกว่านักเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ และเสนอแนะให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-Based Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานและทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนในกลุ่มด้อยโอกาส

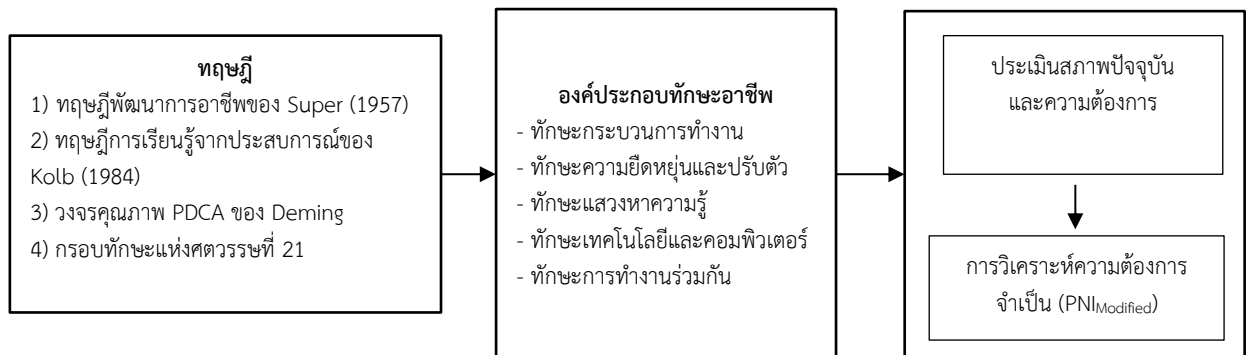
พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะดิจิทัลในโรงเรียนด้อยโอกาส พบว่า โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลเผชิญข้อจำกัดสามด้านหลัก ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีงบประมาณ และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตลาดแรงงานต้องการ และเสนอให้มีการพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะอาชีพในบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โดยเฉพาะ โดยใช้ดัชนี PNI_{Modified} ในการวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ซึ่งเป็นช่องว่างที่การวิจัยครั้งนี้มุ่งเติมเต็ม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ โดยยึดกรอบแนวคิดจาก (1) ทฤษฎีพัฒนาการอาชีพของ Super (1957) ที่เน้นการพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงวัย (2) ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่ประกอบด้วยวัฏจักร 4 ชั้น (3) วงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming เป็นกรอบในการพัฒนาทักษะอย่างเป็นระบบ และ (4) กรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ P21 Framework, OECD Learning Compass 2030 และ WEF Top 10 Skills 2025 จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบทักษะอาชีพ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะกระบวนการทำงาน 2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ทักษะแสวงหาความรู้ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ และ 5) ทักษะการทำงานร่วมกัน โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นด้วยดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI_{Modified})

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านทักษะอาชีพในโรงเรียนอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา จำนวน 81 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน และครู จำนวน 76 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบตอบสนองรายการคู่ (Dual-response Format) มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้ตอบประเมินทั้งสภาพปัจจุบัน (D) และความต้องการ (I) ในข้อคำถามเดียวกัน ครอบคลุม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะกระบวนการทำงาน 2) ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว 3) ทักษะแสวงหาความรู้ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ และ 5) ทักษะการทำงานร่วมกัน ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และด้านทักษะอาชีพ ด้วยค่าดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 โดยทุกข้อผ่านเกณฑ์ (Rovinelli & Hambleton, 1977) จากนั้นทดลองใช้ (Try out) กับกับครูในกลุ่มโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่มีบริบท

ใกล้เคียง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้านสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.98 และด้านความต้องการเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 81 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) $PNI_{Modified} = (I-D)/D$ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 -5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน(D)			ค่าเฉลี่ยของความต้องการ (I)			$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	\bar{x}	S.D	แปลผล	\bar{x}	S.D	แปลผล		
1. ทักษะกระบวนการทำงาน	3.98	0.79	มาก	4.52	0.60	มากที่สุด	0.14	2
2. ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.06	0.71	มาก	4.50	0.56	มากที่สุด	0.11	4
3. ทักษะแสวงหาความรู้	4.07	0.74	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด	0.12	3
4. ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์	3.95	0.79	มาก	4.54	0.56	มากที่สุด	0.15	1
5. ทักษะการทำงานร่วมกัน	4.15	0.64	มาก	4.58	0.56	มากที่สุด	0.10	5
รวม	4.04	0.74	มาก	4.54	0.57	มากที่สุด	0.12	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$, S.D = 0.74) โดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D = 0.57) และ $PNI_{Modified} = 0.12$ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1. ทักษะกระบวนการทำงาน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D = 0.79$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, S.D = 0.60$) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{Modified} = 0.14$

2. ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, S.D = 0.71$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50, S.D = 0.56$) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{Modified} = 0.11$

3. ทักษะแสวงหาความรู้ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07, S.D = 0.74$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D = 0.56$) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{Modified} = 0.12$

4. ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, S.D = 0.79$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54, S.D = 0.56$) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{Modified} = 0.15$

5. ทักษะการทำงานร่วมกัน สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15, S.D = 0.64$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58, S.D = 0.56$) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{Modified} = 0.10$

เมื่อจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 จังหวัดเชียงใหม่ คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ $PNI_{Modified} = 0.15$ รองลงมาคือ ทักษะกระบวนการทำงาน $PNI_{Modified} = 0.14$ ทักษะแสวงหาความรู้ $PNI_{Modified} = 0.12$ ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว $PNI_{Modified} = 0.11$ และทักษะการทำงานร่วมกัน $PNI_{Modified} = 0.10$

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพรายข้อคำถาม (n=81)

รายการ	สภาพปัจจุบัน		ความต้องการ		$PNI_{Modified}$
	(D)		(I)		
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	
ด้านที่ 1 ทักษะกระบวนการทำงาน					
1.1 ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานก่อนลงมือปฏิบัติได้อย่างเป็นขั้นตอน	3.83	0.82	4.51	0.59	0.18
1.2 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้	4.04	0.73	4.56	0.63	0.13
1.3 ผู้เรียนสามารถประเมินผลการทำงานและนำผลไปปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไปได้	3.88	0.78	4.49	0.59	0.16
1.4 ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานได้	3.91	0.79	4.49	0.61	0.15
1.5 ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญของงานและบริหารเวลาได้อย่างเหมาะสม	3.86	0.88	4.47	0.61	0.16

ตารางที่ 2 (ต่อ)

1.6 ผู้เรียนสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าและประหยัด	3.99	0.83	4.54	0.57	0.14
1.7 หลักสูตรและกิจกรรมทักษะอาชีพของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและความต้องการของชุมชน	4.19	0.69	4.57	0.61	0.09
1.8 โรงเรียนมีระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ	4.15	0.71	4.52	0.59	0.09
รวมด้านที่ 1	3.98	0.79	4.52	0.60	0.14
ด้านที่ 2 ทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว					
2.1 ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้เมื่อสถานการณ์หรือบริบทเปลี่ยนแปลง	3.96	0.80	4.51	0.57	0.14
2.2 ผู้เรียนสามารถรับมือกับความกดดันและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานได้	3.96	0.78	4.43	0.55	0.12
2.3 ผู้เรียนเปิดรับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากครูและผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเอง	4.09	0.64	4.47	0.61	0.09
2.4 ผู้เรียนสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและไม่คุ้นเคยได้	4.05	0.65	4.47	0.53	0.10
2.5 ผู้เรียนแสดงทัศนคติที่ดีและไม่ย่อท้อเมื่อเผชิญกับอุปสรรคในการทำงาน	4.09	0.71	4.56	0.52	0.12
2.6 ผู้เรียนสามารถทำงานได้ในหลายบทบาทตามที่สถานการณ์ต้องการ	4.09	0.71	4.47	0.57	0.09
2.7 ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือทิศทางการทำงานใหม่ ๆ	4.11	0.66	4.46	0.59	0.09
2.8 โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง	4.17	0.74	4.60	0.52	0.10
รวมด้านที่ 2	4.06	0.71	4.50	0.56	0.11
ด้านที่ 3 ทักษะแสวงหาความรู้					
3.1 ผู้เรียนสามารถค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่สนใจได้	4.04	0.81	4.57	0.55	0.13
3.2 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง	4.05	0.76	4.57	0.57	0.13
3.3 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้	4.16	0.77	4.58	0.57	0.10

ตารางที่ 2 (ต่อ)

3.4 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ค้นพบได้	4.00	0.71	4.53	0.59	0.13
3.5 ผู้เรียนนำความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมาเชื่อมโยงและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้	4.02	0.79	4.53	0.55	0.13
3.6 ผู้เรียนตั้งคำถามและสงสัยใคร่รู้เพื่อแสวงหาคำตอบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	4.10	0.72	4.59	0.52	0.12
3.7 ผู้เรียนสามารถนำบทเรียนจากความผิดพลาดมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะของตนเองได้	3.98	0.74	4.49	0.59	0.13
3.8 ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพียงพอในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน	4.19	0.65	4.59	0.59	0.10
รวมด้านที่ 3	4.07	0.74	4.56	0.56	0.12
4.1 ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ดิจิทัลพื้นฐานในการทำงานได้	3.95	0.74	4.56	0.55	0.15
4.2 ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมสำนักงาน (เช่น Word, Excel, PowerPoint) เพื่อสนับสนุนการทำงานได้	3.83	0.82	4.49	0.61	0.17
4.3 ผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์และช่องทางดิจิทัลในการประกอบอาชีพหรือทำการตลาดได้	3.96	0.75	4.54	0.59	0.15
4.4 ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์ผลงานหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์อาชีพได้	3.93	0.77	4.56	0.52	0.16
4.5 ผู้เรียนมีความเข้าใจด้านความปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีและข้อมูลส่วนตัว	3.91	0.78	4.53	0.57	0.16
4.6 ผู้เรียนสามารถใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาอาชีพของตนได้	4.00	0.85	4.52	0.55	0.13
4.7 ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (AI) เบื้องต้นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้หรือการทำงานอาชีพได้	3.95	0.84	4.59	0.54	0.16
4.8 โรงเรียนมีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำหรับการฝึกทักษะอาชีพที่เพียงพอ ทันสมัย และพร้อมใช้งาน	4.04	0.81	4.56	0.55	0.13
รวมด้านที่ 4	3.95	0.79	4.54	0.56	0.15
ด้านที่ 5 ทักษะการทำงานร่วมกัน					
5.1 ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนหรือกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.17	0.67	4.60	0.54	0.10

ตารางที่ 2 (ต่อ)

5.2 ผู้เรียนสามารถสื่อสารและนำเสนอผลงานต่อผู้อื่นได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.01	0.62	4.49	0.59	0.12
5.3 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานกลุ่ม	4.11	0.63	4.57	0.57	0.11
5.4 ผู้เรียนสามารถแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานได้	4.11	0.69	4.54	0.57	0.11
5.5 ผู้เรียนยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างและสามารถประนีประนอมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้	4.12	0.60	4.59	0.49	0.11
5.6 ผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำและผู้ตามได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์	4.17	0.63	4.57	0.57	0.10
5.7 ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ครู และบุคลากรในชุมชนได้	4.26	0.63	4.63	0.56	0.09
5.8 โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของผู้เรียน	4.20	0.62	4.60	0.58	0.10
รวมด้านที่ 5	4.15	0.64	4.58	0.56	0.10

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$) ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) และ $PNI_{Modified}$ ภาพรวมเท่ากับ 0.12 สามารถอภิปรายผลตามลำดับ $PNI_{Modified}$ ได้ดังนี้

ด้านทักษะเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงสุด (0.15 สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.95$) ขณะที่ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณาระดับรายข้อจากตารางที่ 2 พบว่า ข้อที่มีช่องว่างความต้องการสูงที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การใช้โปรแกรมสำนักงาน เช่น Word, Excel, PowerPoint ($PNI_{Modified} = 0.17$) การใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์เบื้องต้น ($PNI_{Modified} = 0.16$) และใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ($PNI_{Modified} = 0.16$) สะท้อนให้เห็นว่าแม้ทักษะดิจิทัลพื้นฐานอย่างโปรแกรมสำนักงานยังต้องการพัฒนามากที่สุด ขณะที่ความต้องการด้านเครื่องมือ AI เบื้องต้นก็สูงเป็นอันดับสองเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล (Remote Area) ยังคงมีความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ (2566) ที่ระบุว่าสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกลจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับรายงานของ World Economic Forum (2023) ที่ระบุว่าทักษะดิจิทัลเป็นหนึ่งในทักษะที่มีอัตราการเติบโตของความต้องการเร็วที่สุดในตลาดแรงงานโลก ผลการวิจัยนี้จึงบ่งชี้ว่าโรงเรียนควรเร่งพัฒนาทักษะดิจิทัล

ด้านทักษะกระบวนการทำงาน มีค่า $PNI_{Modified} = 0.14$ สูงเป็นลำดับที่ 2 แสดงว่าแม้บุคลากรจะเห็นว่าสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{x} = 3.98$) แต่ยังมีความต้องการพัฒนาในระดับสูง ($\bar{x} = 4.52$) เมื่อพิจารณาข้อมูลรายข้อจากตารางที่ 2 พบว่าข้อที่มีช่องว่างสูงที่สุดได้แก่ การวางแผนการทำงานก่อนลงมือปฏิบัติ ($PNI_{Modified} = 0.18$) การประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน ($PNI_{Modified} = 0.16$) และการจัดลำดับความสำคัญและบริหารเวลา ($PNI_{Modified} = 0.16$) ซึ่งให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะในขั้นตอนการวางแผนและการสะท้อนผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด PDCA ของ Deming (1986) ที่เน้นว่าการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานต้องเริ่มจากการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา จันทวงศ์ (2565) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มด้อยโอกาสมีทักษะกระบวนการทำงานต่ำกว่านักเรียนทั่วไป

ด้านทักษะแสวงหาความรู้ มีค่า $PNI_{Modified} = 0.12$ จัดอยู่ในลำดับที่ 3 เมื่อพิจารณาข้อมูลรายข้อจากตารางที่ 2 พบว่าข้อที่มีช่องว่างสูงที่สุดได้แก่ การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ($PNI_{Modified} = 0.13$) และการวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ($PNI_{Modified} = 0.13$) สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมองเห็นโอกาสในการยกระดับสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาจากการรับข้อมูลสู่การเป็นผู้แสวงหาและจัดการความรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) สอดคล้องกับแนวคิด OECD Learning Compass 2030 (2022) และทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984)

ด้านทักษะความยืดหยุ่นและปรับตัว มีค่า $PNI_{Modified} = 0.11$ ลำดับที่ 4 แม้จะมีลำดับความต้องการจำเป็นรองลงมา แต่เมื่อพิจารณารายข้อจากตารางที่ 2 พบว่าข้อที่มีช่องว่างสูงที่สุดได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ($PNI_{Modified} = 0.14$) และการรับมือกับความกดดันระหว่างการทำงาน ($PNI_{Modified} = 0.12$) ถือเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของผู้เรียนกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มชาติพันธุ์ การพัฒนาทักษะนี้จะช่วยสร้างพลังแห่งการฟื้นตัว (Resilience) ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ภายหลังสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Masten & Coatsworth (1998) ที่ระบุว่าความสามารถในการปรับตัวของเด็กกลุ่มเสี่ยงต้องอาศัยกระบวนการป้องกัน (Protective Processes) จากสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน มีค่า $PNI_{Modified} = 0.10$ ต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนประจำที่นักเรียนได้ใช้ชีวิตร่วมกัน (Cookson & Persell, 1985) เมื่อพิจารณารายข้อจากตารางที่ 2 พบว่าแม้ค่า $PNI_{Modified}$ รายข้อทุกข้อจะต่ำกว่าด้านอื่น แต่ข้อที่ยังต้องพัฒนาได้แก่ การสื่อสารและนำเสนอผลงานต่อผู้อื่น $PNI_{Modified} = 0.12$) และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ($PNI_{Modified} = 0.10$) แสดงว่าบุคลากรต้องการยกระดับจากการอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตไปสู่ทักษะวิชาชีพ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Super (1957) ที่เน้นว่าการประสบความสำเร็จในอาชีพต้องอาศัยทั้งทักษะการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและทักษะการแสดงออกในบริบทวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาลำดับ $PNI_{Modified}$ พบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ทักษะกระบวนการทำงาน และทักษะแสวงหาความรู้ ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้เป็นฐานข้อมูลสำคัญที่โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรเร่งพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกิจกรรมเสริมทักษะด้านเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการบูรณาการเครื่องมือดิจิทัลเข้ากับฐานเรียนรู้ทักษะอาชีพทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ
2. สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี โดยเน้นกลุ่มครูผู้สอนทักษะอาชีพเป็นลำดับแรก เพื่อลดช่องว่างในการถ่ายทอดทักษะดิจิทัลสมัยใหม่ให้แก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ของโรงเรียนในเครือข่ายประชาชนนคราหะห์ที่ประสบความสำเร็จโดดเด่นด้านการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การศึกษาพหุกรณีศึกษา (Multi-case Study) เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จและนำมาประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียนในกลุ่มโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กรณีภูธน์ วิฑิตการพงศ์สถิต, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และ วชิรี แสงบุญเรือง. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(47), 350-365.
- ปนัดดา จันทวงศ์. (2565). แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 18(2), 45-62.
- พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์. (2566). สภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะดิจิทัลในโรงเรียนด้อยโอกาส. วารสารการบริหารการศึกษา, 20(1), 78-95.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30. (2564). หลักสูตรทักษะอาชีพโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 พุทธศักราช 2564 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. เชียงใหม่: โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30.
- โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30. (2568). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ปีการศึกษา 2564-2567. เชียงใหม่: โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-71.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สพฐ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). กรอบทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Cookson, P. W., & Persell, C. H. (1985). Preparing for power: America's elite boarding schools. New York: Basic Books.
- Deming, W. E. (1986). Out of the Crisis. Cambridge, MA: MIT Press.

- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205–220.
- OECD. (2022). *OECD Learning Compass 2030*. Paris: OECD Publishing.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.
- Super, D. E. (1957). *The Psychology of Careers*. New York: Harper & Row.
- UNESCO. (2023). *Global education monitoring report 2023*. Paris: UNESCO Publishing.
- World Economic Forum. (2023). *The future of jobs report 2023*. Geneva: World Economic Forum.